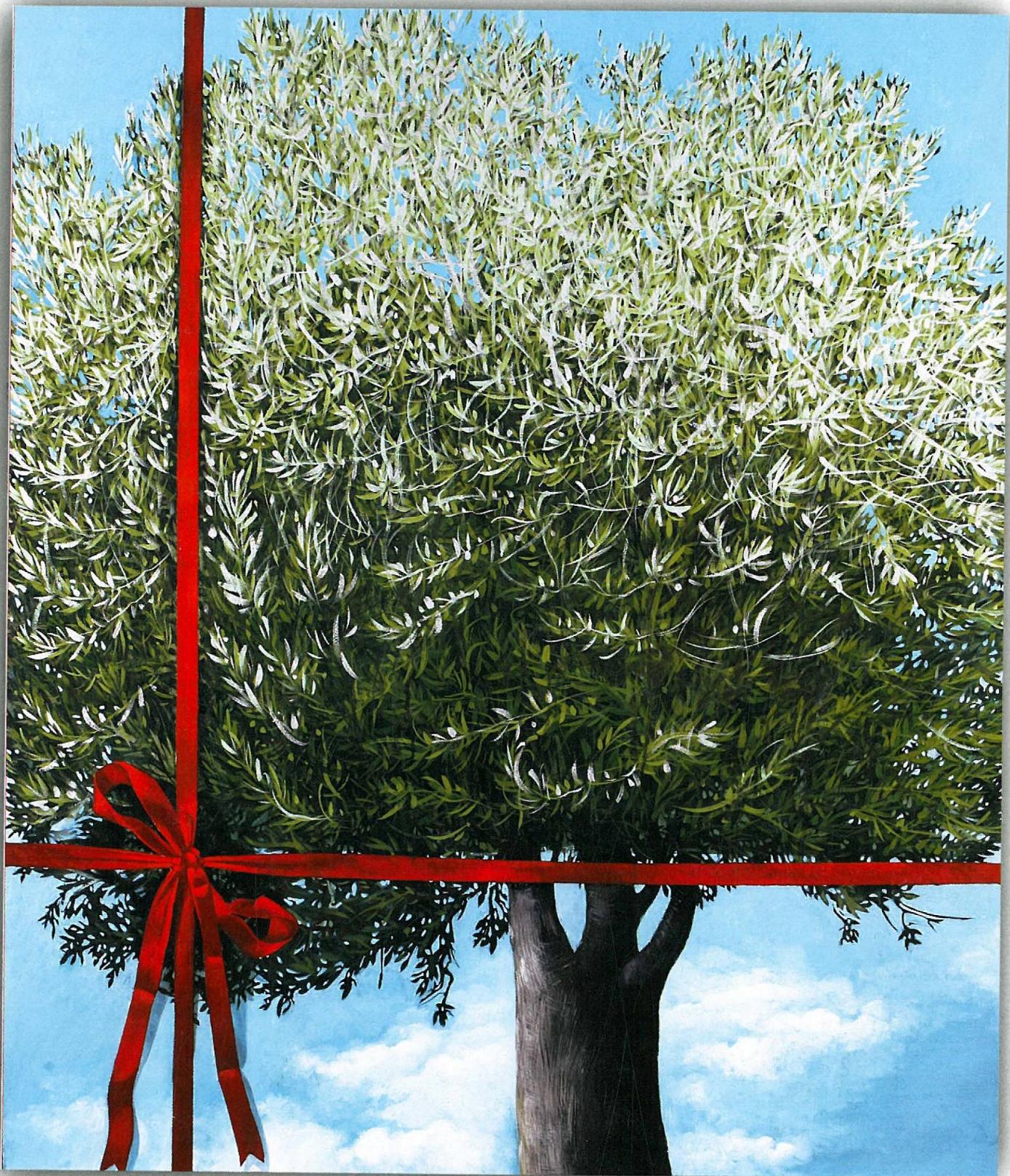

“Ακόμα κι αυτή η άλωση της Κωνσταντινουπόλεως
ωχριά μπροστά στη Μικρασιατική καταστροφή.”
Στέφαν Τσάιχ

ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Περιοδική Έκδοση του Κέντρου Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού

- Αρ. φύλλου: 6
- Δεκέμβριος 2006
- Τιμή: 0,01 ευρώ

Αγαπητές φίλες, αγαπητοί φίλοι,

Αυτό είναι το τελευταίο τεύχος του περιοδικού μας για την πρώτη περίοδο λειτουργίας του (2003-2006). Θεωρώ ότι οφείλω έναν πολύ σύντομο απολογισμό, μέσα από τη στήλη αυτή, για τη δράση του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., όπως άλλωστε αυτή καταγράφηκε από το 1ο έως και το 5ο τεύχος. Όσο γίνεται πιο επιγραμματικά και περιληπτικά.

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., όπως ίσως θα ξέρετε, είναι νέος οργανισμός στο Δήμο Νέας Ιωνίας. Ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2003 και ξεκίνησε από το μηδέν, χωρίς καμιά υποδομή, χωρίς προσωπικό, με ελάχιστα χρήματα.

Οστόσο, τα μέλη των διοικήσεων του έβαλαν από την αρχή υψηλόφρονες στόχους, τους οποίους με εθελοντισμό και μεράκι υπηρέτησαν συνεχώς. Και δικαιούνται επαίνου.

Ας δούμε λοιπόν ποιο ήταν το έργο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. στα τρισήμισυ αυτά χρόνια, κατά κεφάλαιο:

A. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Ο πρώτος στόχος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., η οργάνωση δηλαδή 2 μουσείων: α)Ιστορικού – Λαογραφικού και β) Υφαντουργίας - Ταπητουργίας, είχε απρόσμενα μεγάλη απήχηση στον κόσμο, με αποτέλεσμα να υπάρξουν δεκάδες προσφορές κειμηλίων, αντικειμένων, βιβλίων, φωτογραφιών, εργαλείων, μηχανημάτων, εξαρτημάτων κ.λπ. από συμπολίτες μας και όχι μόνο, ώστε σήμερα να μπορούν να λειτουργούν με επιτυχία, σε καθημερινή βάση, αν λάβουμε υπόψη τα σχόλια των επισκεπτών, των εκαποντάδων επισκεπτών τους.

Η εμπιστοσύνη που μας έδειξαν μάς ώθησε να προσπαθούμε για το καλύτερο.

B. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΜΠΟΣΙΩΝ - ΗΜΕΡΙΔΩΝ

Το 2004 και το 2005 οργανώθηκαν τα 2 πρώτα Συμπόσια, με βασικό θέμα τους: «ΟΕ Ελληνισμός της Μικράς Ασίας από την αρχαιότητα μέχρι τη Μεγάλη Έξοδο». Ευτυχήσαμε να παρουσιάσουμε συνολικώς 30 εισηγητές, κατά κύριο λόγο πανεπιστημακούς δασκάλους από όλη την Ελλάδα, με επικεφαλής για το πρώτο Συμπόσιο τον Ακαδημαϊκό κ. Κωνσταντίνο Δεσποτόπουλο και για το δεύτερο την Πρύτανη του Πανεπιστημίου της Ευρώπης, κ. Ελένη Γλύκατζη – Αρβελέρη.

Παράλληλα με τα τριήμερα αυτά συμπόσια οργανώθηκαν πολιτιστικές και επιμορφωτικές εκδηλώσεις (συναυλίες με μουσικά σύνολα, θεατρικά μονόπρακτα, εργαστήρια για μαθητές κ.λπ.). Σημαντική υπήρξε η συνδρομή και συνεργασία φορέων όπως το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Νέας Ιωνίας, το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, η «Αθήνα 2004», ο Φυσιολατρικός Όμιλος Νέας Ιωνίας, ο Σύνδεσμος Αλαγιωτών, το 2ο Γραφείο Β/βάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά, το Κέντρο Αιγαιακών Λαογραφικών και Μουσικολογικών Ερευνών, το Ωδείο «Έν Οργάνοις» κ.λπ..

Αν κάποιος θα ήθελε να αναφερθεί με αριθμούς, θα έβλεπε ότι τα δύο αυτά Συμπόσια παρακολούθησαν συνολικώς 900 σύνεδροι, πολλοί εκ των οποίων προέρχονταν από την ελληνική περιφέρεια, αλλά και από πολλούς Δήμους της Αττικής.

Δεν ξεχνούμε βέβαια ότι το 2ο Συμπόσιο τίμησε με την παρουσία του ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, κ. Κάρολος Παπούλιας.

Το 2006 οργανώθηκε Ημερίδα με τον τίτλο «Κλωστοϋφαντουργία – Ταπητουργία: το χθες, το σήμερα, το αύριο», με τη συμμετοχή 10 εισηγητών, ειδικών στο αντικείμενο, και μαθητών του 2ου Λυκείου Νέας Ιωνίας. Την εκδήλωση παρακολούθησαν 200 σύνεδροι.

C. ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. οργάνωσε 2 προγράμματα επιμορφωτικού χαρακτήρα για μαθητές Δημοτικών Σχολείων και Γυμνασίων. Το πρώτο, το 2005, με θέμα «Το μετάξι»· το δεύτερο, το 2006, με θέμα «Συνομιλώντας με την ιστορία

και την παράδοση». Τα προγράμματα υλοποιήθηκαν με τη συνεργασία σηροτρόφων και μουσειοπαιδαγωγών – ερμηνευτών εκπαιδευτικών προγραμμάτων αντιστοίχως, καθώς και μελών της διοίκησης του Κέντρου, που ξενάγησαν στα μουσεία τούς μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Κάθε πρόγραμμα είχε διάρκεια ενός μηνός. Συνολικώς τα παρακολούθησαν 1.500 μαθητές και 80 εκπαιδευτικοί.

Δ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. πέτυχε να εκδώσει σε μικρό χρονικό διάστημα 5 βιβλία.

1. Μικρασιατικός Γλωσσικός Πλούτος, της Νίτσας Παραρά – Ευτυχίδου (2006)
2. Στέλιος Καζαντζίδης, των Στ. Ουλκέρογλου, Π. Αμελίδη, Ευτ. Τσεσμελή (2005)
3. Πρακτικά του 2ου Συμποσίου (2006)
4. Πρακτικά του 1ου Συμποσίου (2005)
5. Το λεύκωμα «Νέα Ιωνία, 1923 – 2003: 80 χρόνια» (2004)

Επίσης εξέδωσε, μαζί με το παρόν, 6 τεύχη του περιοδικού του, με ευθύνη της Επιτροπής Εκδόσεων.

Ε. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. ξεκίνησε τη δημιουργία ειδικής βιβλιοθήκης με έργα που αναφέρονται αποκλειστικώς στην ιστορία και τον πολιτισμό της Μικράς Ασίας. Ήδη, η βιβλιοθήκη αριθμεί 350 βιβλία, μερικά από τα οποία είναι σπάνια.

ΣΤ. ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ο περιορισμένος χώρος δεν μας επιτρέπει να αναφερθούμε και σε ένα πλήθος άλλων εκδηλώσεων: απονομές τιμής στους δωρητές των Μουσείων, ομιλίες κ.λπ. που οργανώθηκαν αυτά τα χρόνια από το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ..

Εκείνο που πρέπει οπωσδήποτε να αναφερθεί είναι η συλλογή στοιχείων, μέσω συνεντεύξεων, της προφορικής παράδοσης από μέλη της Επιτροπής Τεκμηρίωσης.

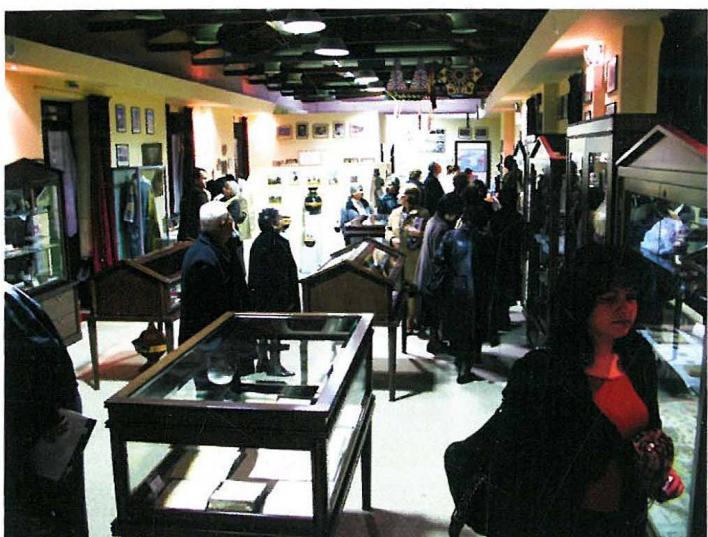
Κλείνοντας, θα ήθελα να εκφράσω τις ολόθερμες ευχαριστίες μου σε όλα τα μέλη της διοίκησης του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ., και ιδιαιτέρως στα μέλη των Επιτροπών του για το σημαντικό, καθαρώς εθελοντικό έργο τους. Κι όπως πάντα, δεν πρέπει να ξεχνούμε το Δήμαρχο Νέας Ιωνίας, κ. Γιάννη Χαραλάμπους, και το Δημοτικό Συμβούλιο, που στήριξαν και συνεχίζουν να στηρίζουν ηθικά και οικονομικά το Κέντρο.

Καλά Χριστούγεννα.
Ο Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.
Χάρης Σαπουντζάκης

Επισκέψεις Μικρασιατικών σωματείων

Τη Δευτέρα, 13 Νοεμβρίου, επισκέφθηκαν το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. 70 μέλη του συλλόγου Μικρασιατών Θήβας, συνοδευόμενα από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο τους, κ. Απόστολο Δαγδελένη και Ελισσαίο Μαμμή αντιστοίχως. Οι μικρασιατικής καταγωγής φίλοι ξεναγήθηκαν στους χώρους των μουσειακών συλλογών, γνώρισαν το Δήμαρχο της πόλης, φιλοξενήθηκαν κατά την παράδοση και αναχώρησαν για τον τόπο τους αφού ανταλλάγησαν αναμνηστικά δώρα.

«Μικρασιατικός Γλωσσικός Πλούτος»,

Το πόνημα της ιωνιώτισσας λογοτέχνιδος Νίτσας Παραρά-Ευτυχίδου, με τον τίτλο «Μικρασιατικός Γλωσσικός Πλούτος», που εξέδωσε το Κ.Ε.Μ.Π.Ο., παρουσιάστηκε την Τετάρτη, 29 Νοεμβρίου, στο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου. Μίλησαν ο Γιάννης Κορίδης, δημοσιογράφος και εκδότης, η Χρυσάνθη Αθηνάκη, φιλόλογος (τ. λυκειάρχης) και επιμελήτρια της έκδοσης και η συγγραφέας.

Το βιβλίο, 270 σελίδων, περιλαμβάνει περίπου 10.000 λήμματα που αναφέρονται σε λεκτικά ίδιώματα της περιφέρειας Ερυθραίας της Μικράς Ασίας, με κέντρο τη Σμύρνη και τα Βουρλά. Η ίδια η συγγραφέας σημειώνει στον πρόλογό της:

«Στη σκέψη μου, για πολλά-πολλά χρόνια, από τα νιάτα μου – πάνω από μισό αιώνα – ήταν η περισυλλογή μικρασιατικών λέξεων. Τις ξεχώριζα και τις κατέγραφα, με έκδηλο ενδιαφέρον, από τις κουβέντες των συγγενών μου ή από άλλες παρέες Μικρασιατών. ...»

Σε αυτήν την εργασία περιλαμβάνονται λέξεις με κοινή χρήση: αρχαίες ελληνικές, βυζαντινές, νησιώτικες, τούρκικες, αραβικές, περσικές, γαλλικές, ιταλικές, καθώς και τούρκικες με ελληνικές ρίζες, «αντιδάνεια».

Μετά από τόσα χρόνια, το όνειρό μου, του λεξικού για την ερμηνεία των μικρασιατικών λέξεων, με τίτλο: «Μικρασιατικός Γλωσσικός Πλούτος», πραγματοποιήθηκε.

Ευχαριστώ τον επιφανή, μικρασιατικής καταγωγής, φιλόλογο κ. Θοδωρή Κοντάρα, που με μεράκι και ανιδιοτέλεια φρόντισε την επιμέλεια του πονήματος αυτού, καθώς και την επίσης φιλόλογο – τ. λυκειάρχη κ. Χρυσάνθη Αθηνάκη, μικρασιατικής καταγωγής, φίλη, για τη μεγάλη συμβολή της.

Στο σημείο αυτό ήθελα να αναφέρω ότι ο τίτλος του βιβλίου δόθηκε από το φιλόλογο – λυκειάρχη κ. Αντώνη Τζιώτη.

Ακόμα ευχαριστώ τον Πρόεδρο του Κ.Ε.Μ.Π.Ο. κ. Χάρη Σαπουντζάκη που με τη σημαντική, ωραία παρουσίαση αυτής της πρωτότυπης εργασίας μου απέσπασε παμφηφεί την έγκριση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου προς έκδοση του βιβλίου αυτού.»

Η Νίτσα Παραρά – Ευτυχίδου γεννήθηκε στην Νέα Ιωνία Αττικής. Σπούδασε την αγγλική και γαλλική γλώσσα. Από τις πρώτες τάξεις του οκταταξίου γυμνασίου έγραφε ποιήματα. Στην πεζογραφία αναφέρεται περισσότερο σε μικρασιατικά θέματα, γύρω από τις ηθογραφικές και λαογραφικές παραδόσεις της Ιωνίας, ιδιαιτέρως των Βουρλών, της πατρίδας των γονιών της. Έως τώρα, έχουν εκδοθεί συνολικώς δεκατέσσερα βιβλία της. Ασχολείται, ακόμη, με τη χειροτεχνία και τη ζωγραφική και έχει συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις. Είναι τακτικό μέλος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, της Πολιτιστικής Κίνησης, πολλών Μικρασιατικών Σωματείων και Συλλόγων, του Συνδέσμου Ιστορικών Συγγραφέων και της International Writers Association στις Η.Π.Α..

Εικαστική προσέγγιση του Ακριτικού Έπους του Δημήτρη Σκουριέλη

Η ποίηση είναι η τέχνη που έχει τη στενότερη σχέση με τη ζωγραφική.

Ο ποιητής εκτός από νοήματα, δημιουργεί εικόνες πιο δυνατές από το χρώμα και το σχέδιο. Είναι ακατόρθωτο για το ζωγράφο να πλησιάσει καν αυτές τις εικόνες. Αυτό είναι που με γοητεύει.

Οι περιγραφές στο έπος δεν λείπουν.... Φορέματα «Ξένα», ήρωες που κουβαλούν δένδρα για να σκιάζονται από τον ήλιο, στήθια από μάρμαρο, ζώνες από αλυσίδα, τέντες πλεγμένες με μαλλιά γυναικών, άλογα μαύρα σαν πίσσα, άγιοι πάνω στα όπλα, ένας Χάρος κόκκινος, μαύρος, πλουμιστός και ξυπόλητος....

Η εικόνα σαν βροντή βγαίνει από τον δεκαπεντασύλλαβο.

«εις χίλιους εκατέβηκα και εις τετρακισχλίους

και ήταν ολοσίδεροι και τετραλυγισμένοι

και είχαν ἄρματα καλά, ιππάρια αφιρωμένα....»

Το θέμα περιπλέκεται, γιατί οι βυζαντινοί δεν απεικόνιζαν ρεαλιστικά το στρατό και τον οπλισμό τους. Έτσι, για να κρατηθεί μια υποτυπώδης ιστορική ακρίβεια, δεν έφταναν οι εικόνες των στρατιωτικών αγίων. Χρειάστηκε και έρευνα των γραπτών πηγών. Η πολεμική τέχνη του Βυζαντίου είχε μικρή σχέση με την αρχαία εποχή. Ο πεζός οπλίτης είχε παραχωρήσει τη θέση του στον έφιππο τοξότη με αναβολείς και συχνά με αρματωμένο («αφιρωμένο») άλογο.

Ο Λέων ο Σοφός βεβαιώνει πως ο εξοπλισμός Αράβων και Βυζαντινών ήταν πανομοιότυπος. Θα ήταν αδύνατο λοιπόν να προχωρήσω χωρίς να απλώσω τη ματιά στην Ανατολή, χωρίς καθόλου να αγνοήσω την κλασσική τέχνη ή τη μεσαιωνική ζωγραφική της Δύσης. Και όλα αυτά έπρεπε να ενοποιηθούν.

Απ' όσο γνωρίζω, μόνο ένα βυζαντινό κράνος έχει διασωθεί σε μουσείο της ... Μόσχας. Ούτε ένα σπαθί, ένας θώρακας μια ασπίδα σε καλή κατάσταση δεν υπάρχει. Ούτε ένα παλάτι με τον εσωτερικό του διάκοσμο, που όπως γράφουν οι πηγές, περιελάμβανε ιστορικά και μυθολογικά θέματα. Κανείς δεν ξέρει πως είχε εικονιστεί «Η του Θεού Σοφία» στην Αγιά Σοφιά. Υπάρχει ένα χειρόγραφο του Έπους με κενά για εικονογράφηση που δεν έγινε ποτέ.

Αυτά έχουν απομείνει από την μακροβιότερη αυτοκρατορία στην ιστορία της ανθρωπότητας, το Βυζάντιο.

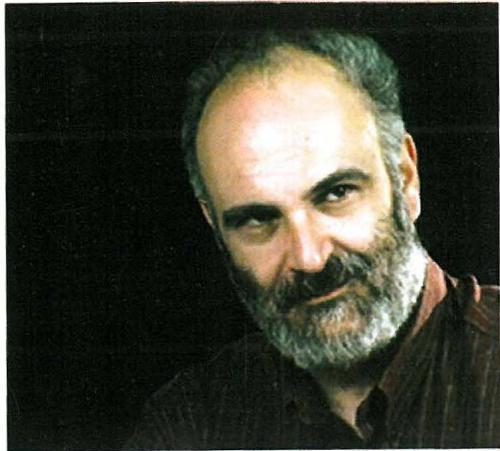
Τα κενά αυτά, τραγικά για έναν ιστορικό, είναι πρόκληση για τον ζωγράφο. Εδώ δεν υπάρχει τίποτα αποστεωμένο ή τυποποιημένο. Μόνο κενό φαντασίας και ονείρου.

Όμως ο ρεαλισμός και η ιστορική ακρίβεια δεν είναι σωστή μέθοδος προσέγγισης του ακριτικού κύκλου. Στο έπος υπάρχει συνδυασμός του ρεαλισμού με μυθικά στοιχεία. Ακόμα πολλά από τα αποσπάσματα φτάνουν σε επίπεδο αιωνίων προτύπων.

Την ίδια μέθοδο με τους ποιητές πρέπει λοιπόν να ακολουθήσει ο ζωγράφος. Λεπτομερής ακρίβεια, μυθική παρέμβαση, αναγωγή σε αιώνια πρότυπα.

Έτσι η «καλλιτεχνική άδεια» αντικαταστάθηκε από μελέτη και συνδυασμό των στοιχείων και των πηγών, ώστε τα έργα να αποκτήσουν συνοχή και περιεκτικότητα. Άλλωστε, υπάρχει τόσος χώρος για αυτοσχεδιασμό, που είναι ανεπίτρεπτη η παρέμβαση στα ίδια τα ποιήματα. Όπου ήταν κατορθωτό όμως, προσπάθησα να συνδυάσω τις παραλλαγές του κάθε θέματος.

Ο Δημήτρης Σκουρτέλης γεννήθηκε στη Νέα Ιωνία το 1959. Το 1977 αποφοίτησε από το Πειραιατικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1977 έως το 1982 σπούδασε εικαστικές τέχνες στο όγδοο Πανεπιστήμιο Παρισίων και απεφοίτησε με άριστα, ειδικευμένος στην ιστορία της βυζαντινής αγιογραφίας.

Το 1984 εντάχθηκε στο εργαστήριο του Κ. Γεωργακόπουλου, αγιογράφου και καθηγητή της Σχολής Καλών Τεχνών, και μέχρι το 1993 συμμετείχε σε αγιογραφήσεις πολλών ναών. Παράλληλα και ήδη από το 1983, αγιογράφησε ναούς ατομικά και φιλοτέχνησε φορητές εικόνες. Εδώ και αρκετά χρόνια συνεργάζεται με τον γνωστό αγιογράφο Ε. Τζιρτζιλάκη.

Έργα του έχουν δημοσιευθεί σε περιοδικά και έχουν τυπωθεί σε κάρτες. Έχει εικονογραφήσει παραδοσιακά παραμύθια και έχει δημοσιεύσει άρθρα για την αγιογραφία. Εικόνες του βρίσκονται στη Γαλλία, Έμπειρη, Γερμανία κ.αλ.. Επιπλέον, έχει εικονογραφήσει σχεδόν πλήρως τα ποιήματα του Ακριτικού Κύκλου.

Συμμετείχε σε ομαδικές εκθέσεις στη Γαλλία και την Ελλάδα και πραγματοποίησε ατομική στην Αθήνα το 1993. Είναι μέλος του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών.

«' Οξυγόνο »

Το εξώφυλλο του περιοδικού κοσμεί έργο της ζωγράφου Ελένης Βλάχου -Τσοτσορού, η οποία παραχώρησε το δικαίωμα χρήσης του για τον σκοπό αυτό. Το πρωτότυπο θα εκτίθεται, μεταξύ άλλων, στο «Χώρο Τέχνης 24» (Σπευσίπου 38, Κολωνάκι), από τις 20 Δεκεμβρίου 2006 έως και τις 20 Ιανουαρίου 2007, με την ευκαιρία της έκθεσης της καλλιτέχνιδος με τον τίτλο «Οξυγόνο», την οποία επιμελείται η ιστορικός και κριτικός τέχνης Αθηνά Σχινά. Τα εγκαίνια της έκθεσης θα γίνουν την Τετάρτη, 20 Δεκεμβρίου και θα είναι «ανοιχτά» για το κοινό.

Η Ελένη Τσοτσορού γεννήθηκε στην Αθήνα. Από την πλευρά της μητέρας της, έλκει την καταγωγή της από τη Φώκαια της Μικράς Ασίας. Αποφοίτησε από το Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και εν συνεχείᾳ απέκτησε M.Sc. στην ακτινοφυσική από το University College of London. Η έμφυτη διάθεσή της προς τις καλές τέχνες έστρεψε το ενδιαφέρον της στην Α.Σ.Κ.Τ., απ' όπου αποφοίτησε με άριστα το 2000, έχοντας εκπαιδευθεί κοντά στον Θεόδωρο Παπαγιάννη στη γλυπτική και την Ρένα Παπασπύρου στη ζωγραφική. Σπούδασε, επίσης, την τέχνη του ψηφιδωτού με τον Γιάννη Βαλαβανίδη. Σήμερα διδάσκει στο Αρσάκειο σχολείο το μάθημα των καλλιτεχνικών και είναι μέλος του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος.

Από το 2001 έως σήμερα έργα της έχουν εκτεθεί στις αίθουσες τέχνης: Μελίνα Μερκούρη - Ύδρα, Χώρος Τέχνης 24 - Αθήνα, Art Scape - Μύκονος, Έρση - Μύκονος, Διόραμα - Μελίσσια, Ροδαυγή - Άγιος Στέφανος, Τεχνόπολις - Αθήνα, Λέντζου - Κηφισιά. Το 2000, μετά από διαγωνισμό μεταξύ φοιτητών της Α.Σ.Κ.Τ., έργο της επιλέχθηκε για τους χώρους του αεροδρομίου Σπάτων «Ελ. Βενιζέλος». Επίσης, έχει εικονογραφήσει και σχεδιάσει το εξώφυλλο του διηγήματος του Β. Τσιαμπούση «Ο Θεοδόλιχος», το οποίο διανεμήθηκε με την εφημερίδα Ελευθεροτυπία τον Αύγουστο του 2002.

Και εις έτη πολλά

Κάλαντα και καλήμερα της περιόδου του Δωδεκαημέρου, δηλαδή του εορτολογικού κύκλου που ξεκινά στις 24 Δεκεμβρίου και καταλήγει στις 6 Ιανουαρίου.

Τώρα Χριστόγεννα

Αι Νάτου Βιθυνίας

Προέλευση: αρχεία Κ.Α.Λ.Μ.Ε. και Σ.Δ.Ε.Μ.

Τώρα Χριστό- Χριστόγεννα, τώρα Χριστός γεννάται.
Στο μέλιν εγεννήθηκε, στο γάλα ανατράφηκε.
Μωρή μικρή μου μέλισσα, που περπατείς στους κάμπους,
το μέλι έχεις στα φτερά και το κηρί στα νύχια.
Το μέλι πάει στους άρχοντες και τα κεριά στους Άγιους.

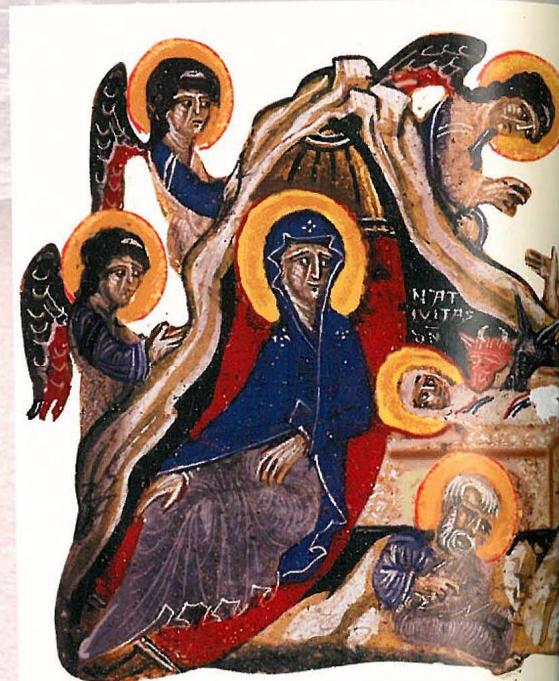
Εδώ στο σπίτι πού 'ρθαμε, πέτρα να μη ραγίσει
κι ο νοικοκύρης του σπιτιού πολλούς χρόνους να ζήσει.
Να ζήσει χρόνια εκατό και Φώτα πεντακόσια,
να ζήσει και τ' Άι Βασιλειού, πού 'ναι αρχή του χρόνου.

Αφέντη μ' στα σαράια σου, στην Άγια τράπεζά σου,
πέντε λαμπάδες φέγγουνε, μπροστά στην αφεντιά σου.
Φέγγουν στους ξένους να δειπνούν, στους ξένους να πλαγιάζ'νε,
φέγγει και μια στο ταίρι σου, να στρώνει να κοιμάστε.

Για βάλε το χεράκι σου στην αργυρή την τσέπη,
μη βγάζεις μια, μη βγάζεις δυο, μη βγάζεις πέντε, δέκα,
μόν' βγάλε κίτρινα φλωριά, να δώσ'ς στα τουμπελέκια,
βγάλε και το γλυκό κρασί, κέρνα τα παλικάρια.

Κέρνατ' αφέντη μ', κέρνα τα, τα κακοβραχνιασμένα,
να τρων', να πιν' να χαίρουντι, να λέν' για την υγειά σου,
για την υγειά σ' αφέντη μου, για την καλή χρονιά σου.

σαράια ή σαρά(γ)για = ανάκτορα

Αρχή κάλαντα κι αρχή του χρόνου

Τραπεζούντος Πόντου

Προέλευση: Συλλογή Ξενοφώντος Ακογλού

Αρχή κάλαντα κι αρχή του χρόνου, πάντα κάλαντα, πάντα του χρόνου.
Αρχή μήλο ε'ν' κι αρχή κυδών' ε'ν', αρχή βάλσαμο το μυρισμένον.
Εμυρίχτεναν-ατο ο κόσμον όλον, εμυρίχτεν-α κι ο βασιλέας.
Να μυρίχτ' ατό και συ αφέντα, άι αφέντα, καλέ μ' αφέντα.
Ένας είσαι και μη κοιμάσαι, κι αν κοιμάσαι, εγώ ξυπνώ σε.
Λύσον την κεσέ σ' κι έλα σην πόρταν, φέρεν βούβας και λεφτοκάρια.
Έρθαν τη Χριστού τα παλικάρια για να φέρνε χαρά σην πόρτα 'ς.
Αν ανοίεις μας, χαρά σην πόρταν ζ', κι αν 'κι' ανοίεις μας, κλειδίν σην πόρταν ζ'.
Κάλαντα καλός καιρός και πάντα και του χρόνου.

ε'ν': είναι
κεσέ σ': χρηματοσακούλα σου
βούβας: καρύδια
λεφτοκάρια (τά): φουντούκια

Σήμιρα ν τα Φώτα κι ου φουτισμός

Προσφύγων Ανατολικής Θράκης

Προέλευση: από τα 13 χωριά των Μάρηδων, μεταξύ Διδυμοτείχου και Ορεστιάδας, στην κοιλάδα του Ερυθροποτάμου (Στέρνα, Παταγή, Αμπελάκια). Αρχείο Κ.Α.Λ.Μ.Ε..

Σήμιρα 'ν' τα Φώτα κι ου φουτισμός κι χαρές μιγάλις στουν Κύριου μας.
Κι χαρές μιγάλις στουν Κύριου μας. Σήμιρα κυρά μας Παναγιά.

Σήμιρα κυρά μας Παναγιά, σπάργανα χρυσά κρατεί στην αγκαλιά.
Σπάργανα χρυσά κρατεί στην αγκαλιά κι στουν Άις Γιάννη πα(γ)είνι.

Κι στουν Άις Γιάννη παείνι.

«Δύνισι Άις Γιάννη μ' δύνισι.

Δύνισι Άις Γιάννη μ' δύνισι,
να βαφτίσεις δούλουν Θιού πιδί;

Να βαφτίσεις δούλουν Θιού πιδί!»

«Δύνουμι κυρά μας Παναγιά.

Δύνουμι κυρά μας Παναγιά,
να βαφτίσου δούλουν Θιού πιδί!»

Τα κάλαντα προέρχονται
από την κάτωθι αναφερόμενη
έκδοση του Κ.Α.Λ.Μ.Ε..

“Θεοφάνεια”. Επιτοίχιο υφαντό της Μαίρης Γαλάνη-Κρητικού.

Προτεινόμενη βιβλιο-δισκογραφία εκκλησιαστικών ύμνων και παραδοσιακών ασμάτων για την περίοδο του Δωδεκαημέρου

Αρχείο Ελληνικής Μουσικής

Κάλαντα Δωδεκαημέρου

Επιμ.: Γιώργος Κωστάντζος, Πέτρος Ταμπούρης, Χρυσόστομος Μητροπάνος, Χρόνης Αηδονίδης. Έκδοση στην ελληνική.

Συμμετέχουν: Τάσος Αλούπης, Θεοδώρα Βάρσου, Κωστής Γεωργαλής, Ειρήνη Δερέμπεη, Νίκος Λαζαρίδης, Βασιλης Μπαραμπούτης, Κατερίνα Παπαδοπούλου και ο Σύλλογος Νέων Ολύμπου Διαφανίου Καρπάθου.

Τα κάλαντα των Ελλήνων

Επιμ.: Γιώργος Κωστάντζος. Έκδοση στην ελληνική.

Τραγουδούν: Χρόνης Αηδονίδης, Γιώργος Αμαραντίδης, Θανάσης Κοτσιναδέλης, Δροσιά Μακρή, Χρυσόστομος Μητροπάνος, Σταύρος Μπερής, Χρήστος Σικκής, Δημήτρης Περσελής, Περικλής Ασωνίτης. Συμμετέχουν: το Πολυφωνικό Συγκρότημα του Δημήτρη Δέδε, η Χορωδία Μικρασιατικού

Συλλόγου Νέας Ευκαρπίας «Το Ουσάκ», παιδική χορωδία από μαθητές του Μουσικού Γυμνασίου Παλλήνης, το Χορωδιακό Εργαστήρι Αθηνών, η Μπάντα του Βαγγέλη Γευγελή από τη Γουμένισσα, ο Σύλλογος Νέων Ολύμπου Διαφανίου Καρπάθου, η Ζυγιάτου Ζήση Χίντζου από Ηράκλεια Σερρών

Κέντρο Αιγαιακών Λαογραφικών και Μουσικολογικών Ερευνών (Κ.Α.Λ.Μ.Ε.)

Κάλαντα, Καλήμερα και πάντα και του χρόνου

Επιμ. Θεοφάνης Αντ. Σουλακέλλης. Έκδοση στην ελληνική και αγγλική. Τραγουδά η «Χορωδία Αιγαίου».

Μελωδικό Καράβι

Σας τά 'παν άλλοι;

Επιμ. Χρίστος Τσιαμούλης. Έκδοση στην ελληνική.

Τραγουδούν: Ελ. Αρβανιτάκη, Παντ. Θαλασσινός, Χρ. Αηδονίδης, Σαβ. Γιαννάτου, Κατ. Παπαδοπούλου, Μιχ. Τζουγανάκης, Σοφ. Παπάζογλου, Δημ. Υφαντής, Ηλ. Πιλάλης, Romeiko Ensemble, Παιδ. χορωδία Γιάννη Τσιαμούλη.

Άναρχος Θεός καταβέβηκεν

Υμνοί και κάλαντα της περιόδου του Δωδεκαημέρου.

Σύλλογος Δημοτικής Μουσικής «Δόμινα Σαμίου»

Ελληνικά κάλαντα

Επιμέλεια - Ερμηνεία: Δόμινα Σαμίου

Σύλλογος προς Διάδοσιν της Εθνικής Μουσικής «Σίμων Καράς» (Σ.Δ.Ε.Μ.)

Βυζαντινοί Υμνοί Χριστουγέννων

Ψάλλει η χορωδία του συλλόγου.

Περιηγήσεις σε τόπους με χρώμα μικρασιατικό Ουρανούπολη

του Αντώνη Ιορδάνογλου *

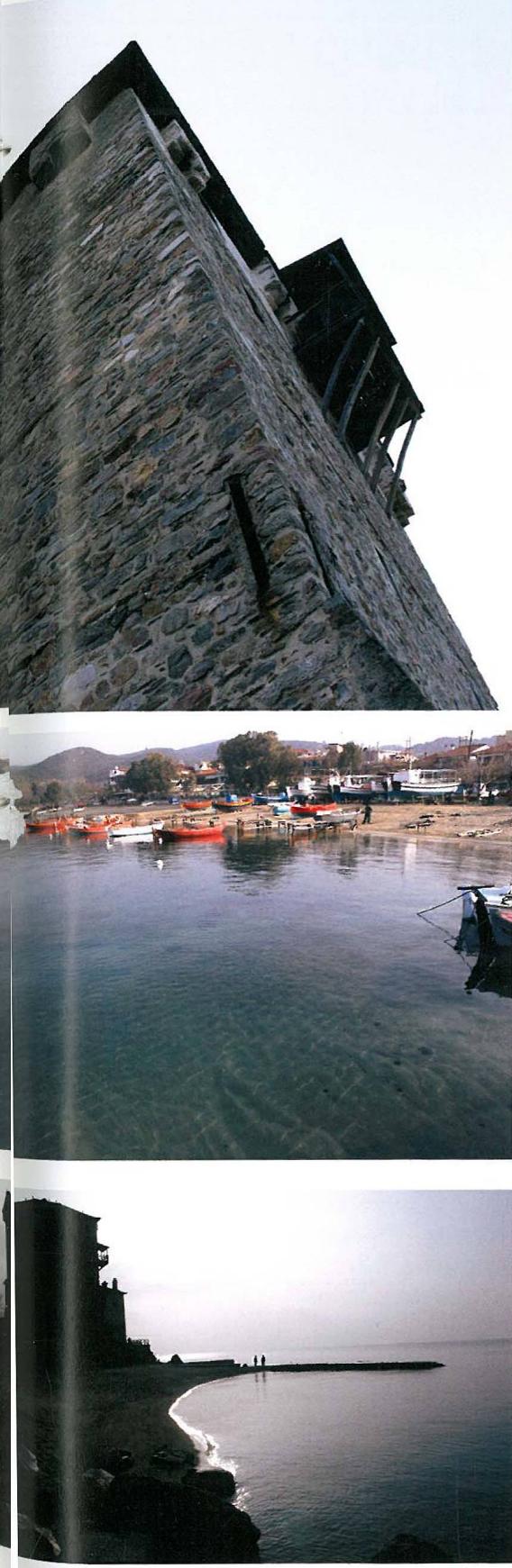

απέναντι από τις ακτές της Κυζίκου και περιλαμβάνουν τα νησιά Κούταλη, Αμφισιά και Αλώνη. Από την Αλώνη και από τα χωριά της Αλώνη, Πασσαλιμάνι, Βόρι, Χουχλιά και Σκουπιά, ήρθε το μεγαλύτερο μέρος των προσφύγων στο Προσφόρι (ακόμα τότε έτσι λεγόταν η Ουρανούπολη). Οι υπόλοιποι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν εδώ ήρθαν από την Καισάρεια της Καππαδοκίας. Ένα τελευταίο δεύτερο κύμα προσφύγων ήρθε στην περιοχή το 1928.

Η ζωή των παλιών νησιωτών στην ακτή της Χαλκιδικής ήταν στην αρχή πολύ δύσκολη. Κάποιοι εγκαταστάθηκαν στον Πύργο και στα υπόλοιπα μοναστηριακά κτήρια του μετοχιού και αργότερα έχτισαν παράγκες. Ο σεισμός του 1932 τους ταλαιπώρησε πολύ. Μετά το σεισμό έφτιαξαν και τη δική τους εκκλησία στο κέντρο του χωριού, προς τιμήν των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Μέχρι τότε εκκλησιάζονταν στο παρεκκλήσι του Πύργου όπου υπήρχε εικόνα των δύο αυτών αγίων. Στον Αρσανά του Πύργου στεγάστηκε το πρώτο σχολείο των προσφύγων και πρώτος δάσκαλος ήταν ο Περικλής Δημόπουλος. Αργότερα χτίστηκε το ξύλινο σχολείο στη θέση του σημερινού. Το 1946, στις 26 Σεπτεμβρίου, το παλιό Προσφόρι μετονομάζεται σε Ουρανούπολη, για να σώζει για πάντα τη μνήμη της αρχαίας Ουρανόπολης – της των «Ουρανίδων πόλης» - , η οποία βρισκόταν σχετικά κοντά και την οποία είχε χτίσει ο αδερφός του Κασσάνδρου, ο Αλέξαρχος.

Η μεγαλύτερη βοήθεια που έλαβαν οι πρόσφυγες της Ουρανούπολης ήρθε από ένα ζευγάρι Αυστραλοβρετανών, τον Sydneу και τη Joyce Loch, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στον Πύργο το 1928 και πέρασαν όλη τη ζωή τους δίπλα στους ταλαιπωρους πρόσφυγες, μαθαίνοντας τους πώς να προκόψουν και να τα φέρουν βόλτα. Οι πρόσφυγες – ιδίως από την Καππαδοκία – έφεραν την τέχνη του χαλιού αλλά δεν είχαν τα μέσα. Η κυρία Λόκ βοήθησε να φτιαχτούν οι αργαλειοί και να στηθεί το εργαστήρι στον ταρσανά. Μετά τους έμαθε πώς να φτιάχνουν χαλιά και υφαντά, πώς να τα βάφουν με δικά τους χρώματα (τα οποία κατασκεύαζαν από φυτικές ουσίες) και άλλα πολλά. Τα σχέδια ήταν αρχικά ανατολίτικα και μετά αγιορείτικα μοτίβα που αντέγραφε από τα μοναστήρια ο κύριος Λόκ. Έτσι, το αρχικό σχέδιο έδινε το όνομα σε ολόκληρη κατηγορία χαλιών. Για παράδειγμα αν τα μοτίβα ήταν από το σάκο του Τσιμισκή τα χαλιά λέγονταν Τσιμισκής και τέτοια. Ήταν περίφημες δουλειές πολύ λεπτεπίλεπτες και τα Ουρανοπολίτικα χαλιά έγιναν με τα χρόνια διάσημα. Τα χαλιά της Ουρανούπολης πουλιούνταν πανάκριβα στην Αθήνα. Δυστυχώς σήμερα ελάχιστα έχουν μείνει από την παλιά τέχνη και σπάνια κάποια Ουρανοπολίτισσα πλέον κάνει αργαλειό.

Το σημαντικότερο αξιοθέατο είναι φυσικά ο Πύργος του Προσφορίου. Στεγάζει μια μικρή αλλά πολύ χαριτωμένη αρχαιολογική συλλογή (εκπληκτικές οι κορινθιακού τύπου περικεφαλαίες από τους αγιορείτικους βυθούς), το συγκινητικό γραφείο της κυρίας Λόκ με τα προσωπικά της αντικείμενα και μια επιβλητική αρχιτεκτονική άριστα διατηρημένη. Η θέα από τους εξώστες είναι εντελώς εκπληκτική και αξίζει να δείτε από εκεί το δειλινό καθώς ο ήλιος βυθίζεται στα νερά πίσω από την Αμμουλιανή και τις χαριτωμένες βραχονησίδες Δρένια, τα νερά είναι κατακόκκινα και τα ψαροκάϊκα ξεκινάνε για τη βραδινή τους βόλτα.

(Οι φωτογραφίες προέρχονται από το αρχείο του συγγραφέα.)

* Ο Αντώνης Ιορδάνογλου είναι ταξιδιωτικός δημοσιογράφος και συγγραφέας, υπεύθυνος ελληνικών θεμάτων στο περιοδικό *Passport*.

Τα εργοστάσια ένα-ένα χάνονται.

**Ας περισώσουμε τουλάχιστον κάτι
από την ιστορία τους.
Ευχάριστες αναμνήσεις, δυσάρεστες
διαπιστώσεις**

του Νίκου Καλογιάννη *

Μπορεί οι Έλληνες της Μ. Ασίας το 1922 να έζησαν την φρίκη του πολέμου και μετά την καταστροφή το δράμα της προσφυγίας, μπορεί να έχασαν προσφιλή τους πρόσωπα, εστίες και όλα τα υπάρχοντά τους, όμως κράτησαν φυλαγμένες μέσα στη Ψυχή τους τη δίψα για ζωή, την πίστη ότι σύντομα θα ξεπεράσουν τον εφιάλτη αυτόν που ταράζει τον ύπνο τους και την ελπίδα ότι σύντομα θα σταθούν στα πόδια τους και θα επιβιώσουν στη νέα τους πατρίδα με υπερηφάνεια και αξιοπρέπεια.

Έτσι, το τμήμα των προσφύγων που ήλθε και εγκαταστάθηκε στη Ν. Ιωνία ρίχτηκε από την πρώτη στιγμή με πάθος και πείσμα στη δουλειά.

Προσπαθούσαν με χιλιούς δύο συνδυασμούς να εξοικονομήσουν μέσα από τα περιορισμένα τετραγωνικά του σπιτιού τους λίγο χώρο για να «στήσουν» τον ξύλινο αργαλειό τους και τη βάση για να υφάνουν τα υπέροχα πλουσιούτα χαλιά.

Πράγματι, σε λίγο καιρό, σε πολλά σπίτια ακούγονταν το χαρακτηριστικό «τακ-τακ» των αργαλειών και ο γδούπος του κτενιού που ύφαινε πόντο-πόντο τα χειροποίητα χαλιά. Με την προσπάθεια αυτή σιγά-σιγά άρχισε να δημιουργείται μια υπολογίσιμη μορφή οικονομίας, η οικοτεχνία.

Οι ίδιοι άνθρωποι, με την εργατικότητα και την μεθοδικότητά τους, αλλά και με τη συμμετοχή των μελών της οικογενείας, έφτιαξαν μεγαλύτερους χώρους και αντικατέστησαν τους ξύλινους αργαλειούς με σιδερένιους μηχανοκίνητους. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης ήταν να αυξηθεί η παραγωγή και πολλοί από αυτούς μετέτρεψαν τις απλές οικονομικές μονάδες σε ανώτερη μορφή οικονομίας, τη βιοτεχνία. Παράλληλα, πολλοί κάτοικοι της Ν. Ιωνίας, κυρίως πρόσφυγες από τη Σπάρτη της Πισιδίας, οι οποίοι και γνώσεις είχαν και πείρα διέθεταν στο αντικείμενο της Υφαντουργίας - Ταπητουργίας, άρχισαν να κτίζουν στις παρυφές της πόλης αξιόλογες οικονομικές μονάδες.

Με το ήδη υπάρχον, από τις αρχές της δεκαετίας του 1920, άρτιο καθ' όλα βιομηχανικό συγκρότημα, το οποίο έχτισε ο επιχειρηματίας Νικόλαος Κυρκίνης, και με τα άλλα μικρά και μεγάλα εργοστάσια, η Ν. Ιωνία δεν άργησε να πάρει την μορφή μιας εύρωστης και μεγάλης εργατούπολης. Πολλοί μάλιστα δεν δίστασαν να την παραλληλίσουν με αυτό και να την αποκαλέσουν «Μάντσεστερ» της Ελλάδας.

Οι μικρές επιχειρήσεις με τον έντονο οικογενειακό χαρακτήρα τους και τα μεγάλα εργοστάσια, τα οποία δούλευαν πυρετώδως διπλοβάρδιες (06:00-14:00 / 14:00-01:00), απασχολώντας

εκατοντάδες εργάτες και κυρίως εργάτριες, τις οποίες πολλοί αποκαλούσαν με κάποια υποτιμητική διάθεση «φαμπρικούδες», έδιναν ζωή και ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον.

Πάντως, απορίας άξιον ήταν πώς ορισμένοι άνθρωποι με την συμπεριφορά τους αυτή ήθελαν να ειρωνευθούν και να υποτιμήσουν μιά συμπαθέστατη τάξη εργαζομένων γυναικών, σι οποίες, για να επιβιώσουν έντιμα και με αξιοπρέπεια εκείνα τα δύσκολα χρόνια, επέλεγαν ένα τίμιο και σκληρό επάγγελμα Ξεχνούσαν ασφαλώς, ή μάλλον ήθελαν να αγνοούν, ότι σι κοπέλες αυτές ξεκινούσαν από τα μαύρα χαράματα για να βρεθούν σε λίγο σε ένα θάλαμο όπου ο εκκωφαντικός θόρυβος των αργαλειών σού τρυπούσε τα αυτιά, καθώς το χνούδι που εκτόξευαν με την περιστροφική τους κίνηση οι μπομπίνες των στριφτηρίων και οι «κούκλες» της ανέμης κολλούσε στα ρουθούνια και δυσκόλευε την αναπνοή. Η συμπεριφορά αυτή, που γινόταν σε βάρος των γυναικών του μόχθου, οπωσδήποτε δεν έκρυψε μέσα της ίχνος κακίας· απλά ήταν μία επιπόλαιη εκδήλωση, η οποία πιθανώς προερχόταν από κάποιον πανικό που τους δημιούργησε η απότομη και μαζική συμμετοχή τους στη παραγωγή.

Όμως, αυτή η ξεγνοιασιά δεν θα κρατούσε πολύ. Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1950 άρχισαν να διαφαίνονται τα πρώτα σύννεφα μιας επερχόμενης - λόγω εσωτερικού και εξωτερικού ανταγωνισμού - ύφεσης, η οποία μέσα σε είκοσι περίπου χρόνια μετατράπηκε σε κρίση με φυσική συνέπεια να ακολουθήσουν οι δυσάρεστες συνέπειες αυτής της κρίσης. Οι επιχειρήσεις απέλυαν προσωπικό και εκατοντάδες εργαζόμενοι έχαναν τη δουλειά τους. Τα εργοστάσια το ένα μετά το άλλο μείωναν στο ελάχιστο την παραγωγή τους και αργότερα έκλειναν τελείως. Τα σπασμένα τζάμια, οι σκουριασμένες πόρτες και οι μισογκρεμισμένες μάντρες έδειχναν ανάγλυφη την εικόνα της εγκατάλειψης.

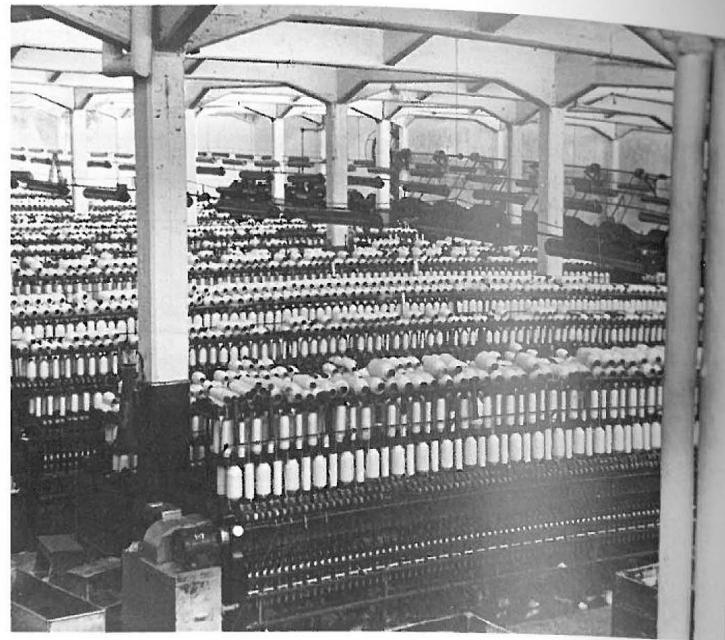
Οι ιδιοκτήτες των κτιριακών εγκαταστάσεων, μετά τις νόμιμες διαδικασίες τις εκποιούν, αρχής γενομένης από το συγκρότημα Κυρκίνη, το οποίο μετά το τραγικό τέλος, με την αυτοκτονία του ιδρυτή του, περιήλθε στον επιχειρηματία Αθανασιάδη Μποδοσάκη, ο οποίος με τη σειρά του εκποιούσε τμηματικά την ακίνητη περιουσία.

Το τμήμα ηλεκτροπαραγωγής που βρισκόταν κοντά στον ηλεκτρικό σταθμό Περισσού εκποιήθηκε, στη συνέχεια κατεδαφίστηκε και στη θέση του υπάρχει σήμερα ένα άλλο κτίριο, με διαφορετική αρχιτεκτονική μορφή και διαφορετικό αντικείμενο.

Απέναντί του, επί της οδού Ηρακλείου, το υπέροχο εργοστάσιο της Μεταξουργίας στο μεγαλύτερο μέρος του δεν υπάρχει. Στη θέση του έχει κτιστεί το κτίριο του Κ.Κ.Ε., γνωστό ως «Σπίτι του Λαού».

Πρόσφατα, το υπόλοιπο τμήμα της Μεταξουργίας κατεδαφίστηκε και ανεγείρεται μια νέα οικοδομή.

Πιο πέρα, κοντά στο σταθμό των Πευκακίων, στέκει αγέρωχο και επιβλητικό, με την απαράμιλλη

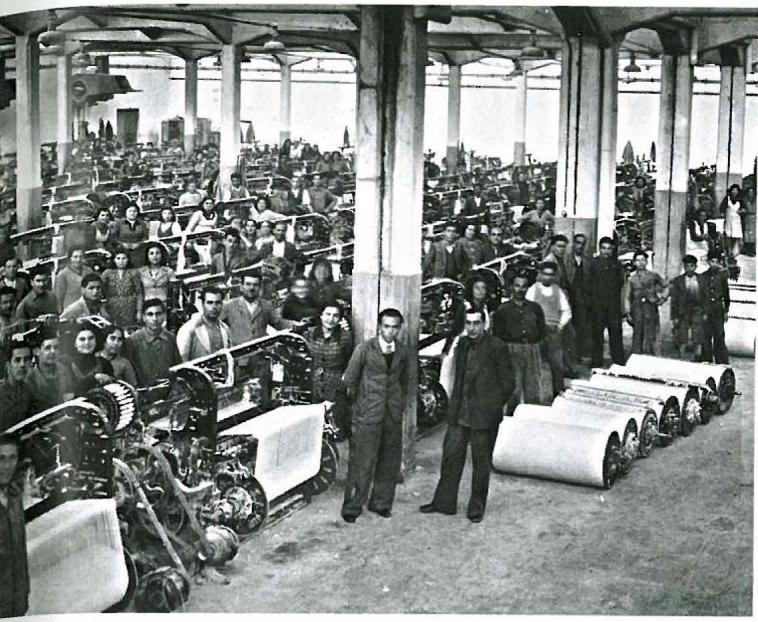
αρχιτεκτονική του ομορφιά, το πάλαι-ποτέ εργοστάσιο της Βαμβακουργίας, στο οποίο, παρά τις κατά καιρούς παρεμβάσεις και την πρόσφατη ριζική ανακαίνιση, ευτυχώς δεν αλλοιώθηκε η αρχική του μορφή· παραμένει στολιδί της πόλης, όπως του αξιζει. Βέβαια, το σημερινό αντικείμενο του ανακαίνισμένου κτιρίου δεν έχει καμία σχέση με το αρχικό, όπως επίσης και η νέα του επωνυμία.

Απέναντι ακριβώς, εκεί όπου βρίσκεται το Γυμναστήριο Ν. Ιωνίας, υπήρχαν τα βαφεία της Ελληνικής Εριουργίας - έτσι ονομαζόταν από τον Μποδοσάκη η εταιρεία. Η θέση των βαφείων δεν θα πρέπει να είχε επιλεγεί τυχαία, αφού μπροστά περνούσε το ρέμα του Ποδονίφτη, που χρησίμευε για την ρίψη των αποβλήτων. Σήμερα το ρέμα έχει καλυφθεί και στη θέση του υπάρχει πλατεία.

Πιο δίπλα, επί της Ηρακλείου, σώζεται ακόμη ένα μακρόστενο κτίσμα - ήταν οι αποθήκες του υφαντηρίου - με την αρχική του μορφή, όχι φυσικά σε καλή κατάσταση. Ποιος ξέρει ποια θα είναι η τύχη του.

Η εκποίηση λοιπόν ενός εργοστασίου και στη συνέχεια η κατεδάφιση και ανέγερση νέας οικοδομής με διαφορετική γραμμή και χρήση είναι οι συνθηθισμένες διαδικασίες για τη ρευστοποίηση ενός εγκαταλελειμμένου εργοστασίου. Έτσι, εδώ μπορούμε να πούμε πως επαληθεύεται η λαϊκή ρήση, κάπως παραφρασμένη, η οποία θέλει τον άνθρωπο να σκοτώνει τα άλογα όταν γεράσουν· πολλές φορές τα σκοτώνει νωρίτερα, όταν αυτά αδυνατούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους.

Θύμα αυτής της συμπεριφοράς υπήρξε το εργοστάσιο «ΜΟΥΤΑΛΑΣΚΗ», αφού εκποιήθηκε, κατεδαφίστηκε σχεδόν ολόκληρο και ανεγέρθηκε μία σύγχρονη μοντέρνα οικοδομή, η οποία στέγασε κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων, τα γραφεία της «ΑΘΗΝΑ 2004». Ευτυχώς, το τμήμα που βρίσκεται κατά μήκος της οδού Φιλικής Εταιρείας, όχι μόνο γλύτωσε από την αδηφάγο μανία της μπουλντόζας, αλλά αναπαλαιώθηκε ριζικά, κρατώντας αλώβητη την αρχική του παραδοσιακή μορφή, με άθικτες τις

εντυπωσιακές κεκλιμένες στέγες του.

Πιο κάτω, απέναντι στις γραμμές του τραίνου, σε μία έκταση όπου υπήρχαν παλαιότερα εργοστάσια, πάρχει σήμερα ένα σχολικό συγκρότημα το οποίο στεγάζει παιδάκια του νηπιαγωγείου και μαθητές και μαθήτριες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πρόσφατα κατεδαφίστηκε ένα άλλο ιστορικό για τη Ν. Ιωνία εργοστάσιο, η «ΕΛΛΗΝΙΣ». Στη θέση του ανεγέρθηκε και λειτουργεί γνωστό SUPER MARKET.

Ευτυχώς, μέσα από τη μανία της κατεδαφίσης αυτών που θεωρούμε αντιπαραγωγικά και τα «αξιοποιούμε» με μοναδικό κριτήριο το κέρδος, υπάρχουν ορισμένοι που σκέπτονται διαφορετικά.

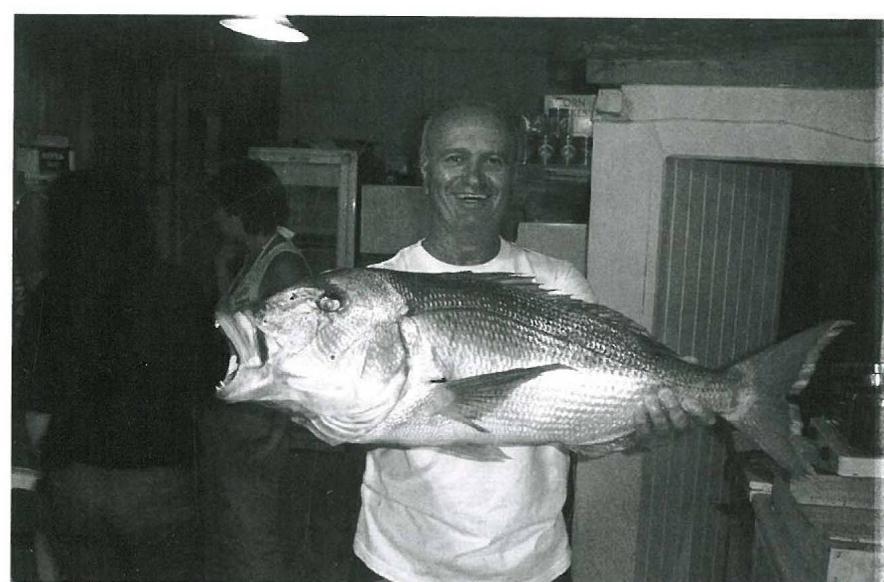
Για παράδειγμα, αναφέρω την πρωτοβουλία που είχε η δημοτική αρχή να αποκτήσει το μισοερειπωμένο εργοστάσιο που βρισκόταν απέναντι από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου και με μια φροντισμένη και με απόλυτο σεβασμό στη παράδοση αναπλαίωση του συγκροτήματος να το μετατρέψει και να το αξιοποιήσει - χωρίς εισαγωγικά - στους ευπρε-

πείς χώρους όπου προσφέρονται υπηρεσίες στους κατοίκους της Ν. Ιωνίας.

Εκείνο όμως που πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα είναι ότι ο Δήμος φρόντισε να δημιουργήσει κάτι που έλειπε από την πόλη μας: δύο μουσειακές πτέρυγες οι οποίες περιλαμβάνουν: η μία εκθέματα από προσφορές προσωπικών και οικογενειακών κειμηλίων προσφύγων τα οποία περιέσωσαν και μετέφεραν, αψηφώντας τους κινδύνους, στη νέα τους πατρίδα, και μηχανήματα Υφαντουργίας και Ταπητουργίας, που είναι ένα μικρό δείγμα μιας πολιτιστικής κληρονομιάς που βρήκε την κατάλληλη θέση για να διασωθούν τα τεκμήριά της και να την γνωρίσουν οι επερχόμενες γενιές.

Ευχής έργον θα είναι να βρεθούν συνεχιστές αυτής της προσπάθειας και να μιμηθούν το Δήμο. Επιπλέον, η πολιτεία με τις ειδικές υπηρεσίες της, οι κοινωνικοί φορείς με τις οποίες οικονομικές δυνατότητές τους και σοβαροί οικονομικοί παράγοντες του τόπου, ευχόμαστε να εξαγοράσουν και να αναπαλαιώσουν κάποιο από τα λιγοστά εργοστάσια που έχουν απομείνει και να τα μετατρέψουν σε πνευματικές και καλλιτεχνικές κυψέλες και ψυχαγωγικές οάσεις, κάτι που σπανίζει στην κορεσμένη με μπετόν και μέταλλο πόλη μας. Εάν οποιοδήποτε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, το οποίο έχει την οικονομική δυνατότητα, τη θέληση και το μεράκι, αγοράσει και ανακανίσει κάποιον εργοστασιακό χώρο, τον οποίο στη συνέχεια θα προσφέρει στη κοινωνία της Ν. Ιωνίας, τότε θα έχει διασώσει κάτι από τη νεώτερη πολιτιστική μας κληρονομιά και θα αποδείξει ότι η ελληνική ψυχή, ακόμη και σε παρακμιακές περιόδους όπου οι πνευματικές και ηθικές αξίες δοκιμάζονται, διαθέτει λεβεντιά, μεγαλοψυχία και ανθρωπιά.

* Ο Νίκος Καλογιάννης έχει μεγαλώσει στη Ν. Ιωνία και ασχολείται με τη συλλογή και καταγραφή στοιχείων που αφορούν την ιστορική της διαδρομή.

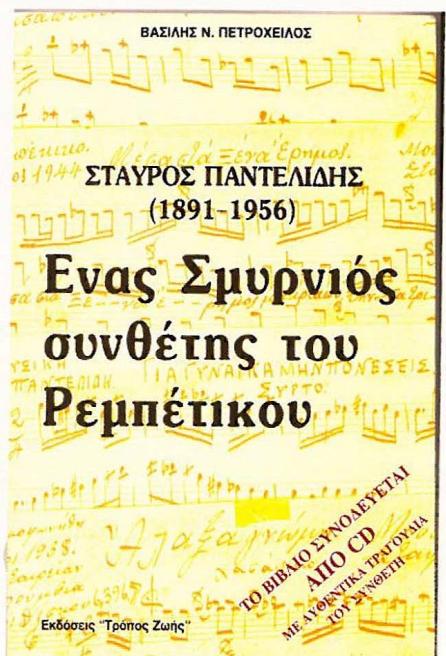

Πώς θα μπορούσε να συνδυαστεί η εργασία σε μια σύγχρονη υφαντουργία με την αλιεία; Και πώς το μεράκι και η επιμονή για εγχώρια παραγωγή υφασμάτων μπορούν να συνυπάρχουν στη ζωή ενός υπομονετικού και επιτυχημένου ψαρά; Η απάντηση θα δοθεί στο επόμενο τεύχος του περιοδικού.

Σταύρος Παντελίδης (1891 - 1956) Ένας Σμυρνιός συνθέτης του Ρεμπέτικου

Βασίλης Ν. Πετρόχειλος

Εκδόσεις «Τρόπος Ζωής» - Αθήνα, 2005

«Τα Ρεμπέτικα, τα Σμυρνέικα, τα καλά λαϊκά, τραγουδιούνται και θα τραγουδιούνται ακόμη. Ένας από τους λίγο γνωστούς πρωτομάστορές τους είναι ο πολυδιάστατος Σταύρος Παντελίδης, ο Σμυρνιός.

Γεννήθηκε στην καρδιά της Σμύρνης, όπου σπούδασε έντεχνη μουσική. Έγραψε και έπαιζε ασταμάτητα από τότε στα μουσικά της στέκια. Σαν ξεριζωμένος πρόσφυγας μέσα στην Αθήνα συνεχίζει να φτιάχνει μουσική, να συνθέτει και να γραμμοφωνεί τραγούδια μέχρι τον παραγκωνισμό του από το καθεστώς του 1936. Συνεχίζει όμως να συνεργάζεται, να βοηθά με τις γερές του γνώσεις άλλους μουσικούς και να προσφέρει στην ελληνική μουσική δημιουργία μέχρι το τέλος της ζωής του, μέσα και από την αθέατη πλευρά της ρεμπέτικης ιστορίας.

Αυτός ο μικρασιάτης συνθέτης του κλασικού ρεμπέτικου και παραδοσιακού τραγουδιού, μαζί με τα κυκλοφορημένα μελισματικά τραγούδια του, άφησε κι ένα σημαντικό αριθμό χειρόγραφων παρτιτούρων με ανέκδοτα τραγούδια, που η μελέτη τους μαρτυρεί το έντεχνο και πηγαίο ταλέντο του στο να γεννά μελωδίες, αλλά και την παραμερισμένη μέχρι σήμερα καλλιτεχνική του προσφορά.»

Κείμενο από την έκδοση

Στο βιβλίο περιλαμβάνονται βιογραφικά στοιχεία του Σταύρου Παντελίδη, πληροφορίες για το έργο και τους συνεργάτες του, στίχοι τραγουδιών του και φωτογραφίες από χειρόγραφα μουσικά κείμενά του. Συνοδεύεται από μουσικό Ψηφιακό δίσκο (cd) με έντεκα γραμμοφωνημένα τραγούδια του συνθέτη.

Περί της λέξεως «ρεμπέτικο» το ανάγνωσμα ... και άλλα

Πάνος Σαββόπουλος

Εκδόσεις «Οδός Πανός» - Αθήνα, 2006

«Η λέξη «ρεμπέτικο» δεν πέρασε ποτέ στη συνθηματική γλώσσα της μαγκιάς, δηλαδή στην αργκό της. Χρησιμοποιήθηκε και προβλήθηκε σαν ένα εμπορικό προσδιοριστικό κάποιων τραγουδιών που δεν είχαν καμία απολύτως σχέση με τα πραγματικά ρεμπέτικα. Στην συνέχεια, παρείσφρυσε στα στιχάκια κάποιων ελαχίστων ρεμπέτικων τραγουδιών μάλλον «αστικο-λαϊκού» και «μποέμικου», αλλά σίγουρα όχι «σκληρού», περιεχομένου. Ύστερα, η λέξη έγινε «κοινή», δηλαδή «ελευθεριάζουσα», άρα εκμεταλλεύσιμη. Κι έτσι το μελάνι συνεχίζει να ρέει σχετικώς ...»

Απόσπασμα από το εισαγωγικό κεφάλαιο.

Γνωστός για τη θητεία του στο χώρο του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης, ο Πάνος Σαββόπουλος επί χρόνια αναδεικνύει την παράδοση του μικρασιατικού και ρεμπέτικου τραγουδιού, των οργανικών μουσικών συνθέσεων και των δημιουργών τους. Στο βιβλίο του αυτό καταχωρεί πληροφορίες για τα παραπάνω, παραθέτει στοιχεία που αφορούν τη δημιουργική διαδικασία και με διάθεση γλωσσολόγου ασχολείται με τη «ρεμπέτικη γλώσσα», εκείνη που οι λέξεις της – ουσιαστικά, ρήματα, μόρια – γεννήθηκαν μέσα στη μουσική και το τραγούδι των ρεμπετών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο μουσικός δίσκος με αρχειακό υλικό που αφορά «Τραγούδια με τον χαρακτηρισμό «Ρεμπέτικο», από ηχογραφήσεις των ετών 1910 - 1932.

ΠΑΝΟΣ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ

Περί της λέξεως «ρεμπέτικο»
το ανάγνωσμα...
και άλλα

ΟΔΟΣ ΠΑΝΟΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Μεταφέρεται από CD σε ηχογραφήσεις των ετών 1910-1932

Οι ρεμπέτες του ντουνιά Μικρά πεζά

Ντίνος Χριστιανόπουλος

Εκδόσεις Ιανός - Θεσσαλονίκη, 2004

«... Ένα απομεσήμερο, καθώς περνούσα από κει (στη Διαγώνιο), είδα μια ωραία κοπέλα, γύρω στα είκοσι πέντε, γνωστή καλλονή της Τσιμισκή, που στάθηκε μπροστά στο γέρο, του χαμογέλασε ανοιχτόκαρδα – με κάποια συγκατάβαση, ειν' αλήθεια – κι ύστερα έσκυψε κοντά του, λύγισε τα γόνατα και, προσπαθώντας να μη λερωθεί, του πρότεινε απαλά το μάγουλό της. ... Τα μάτια του έλαμπαν από τη σπάνια ευτυχία. Υστερά από κάμποσα φιλήματα, η ωραία ανασηκώθηκε παραμερίζοντας το γέρο και, όπως σκούπιζε τα μάγουλά της με το μαντιλάκι της, του είπε με γλυκιά φωνή: «Εντάξει; Φτάνει τώρα. Άλλη φορά.» Ο γέρος κάτι της φιθύριζε σαν να παραληρούσε ...»

«Αυτό θα πει ζητιάνος της αγάπης», σκέφθηκα μέσα μου και μελαγχόλησα: χρόνια πολλά ζητιάνευα κι εγώ ένα φιλί, κι όμως κανείς δε βρέθηκε να μ' ελεήσει.»

Απόσπασμα από το κείμενο με τον τίτλο «Ο ζητιάνος και η ωραία».

Ιπποκλειδής, Δημοσθένης και Αλέξανδρος, Κλείτος, Αρέθας επίσκοπος Καισαρείας και οι επάρατοι Γιαφλαγόνες, Η Λαμπρινή του Κοραή, Ο Βλαχογιάννης για τον Παπαδιαμάντη, Ο Τσβάιχ για τον Κάφκα, Η Ρόζα Εσκενάζη κι ο μπασκίνας της· σας θυμίζουν κάτι; Αναρωτηθήκατε τι μνήμες μπόρει να ανακαλούν; Η, πώς μπορεί να σχετίζονται με τα γεγονότα και τα πρόσωπα του 20ού αιώνα;

Ο Ντίνος Χριστιανόπουλος, όμως, συνεχίζει. Και συνδέει τους «ρεμπέτες του ντουνιά», αυτούς τους ήρωες με χαρακτηριστικά διαχρονικά, με ιστορίες καθημερινού βίου. Ο ζητιάνος και η ωραία, Το γλυκό, Οινοχόη, Παραμονή Χριστουγέννων, Μεγάλη Πέμπτη, Μεθύσι, Στη Σκύρο, Το γιαούρτι, Ο υπολοχαγός, Η Μαρία και η Πόπη, Ο συμμαθητής, Ανταπόκριση: μικρές ιστορίες που μας προσκαλούν να γευθούμε κάτι από τον κόσμο του ελληνικού βορρά. Σε ένα μικρό βιβλίο που δεν μπορεί παρά να διαβαστεί μεμιάς. ...

Αντιμήνσιο Ποιήματα

Δημήτρης Κ. Τσίτος

Εκδόσεις Πανδώρα - Αθήνα, 2004

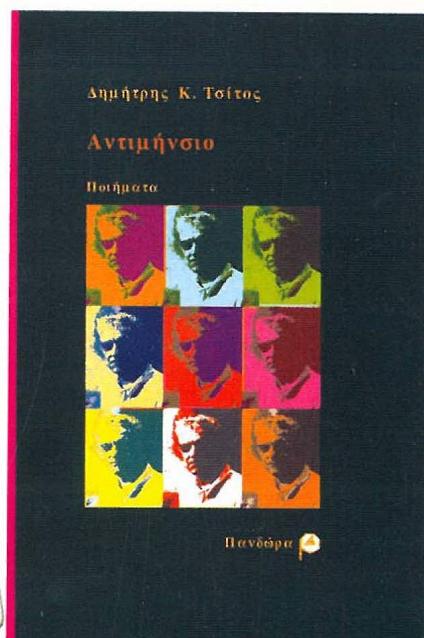
Το όνειρο

Βαλθήκαμε να ρημάξουμε το όνειρο
με την πραγματικότητα

και το καταφέραμε
με το στανιό.

Έλα όμως που τραβάει
από παντού.

Κάποια στιγμή,
σε κάποιο ζόρι,
Θ' ανοίξει,
και τότε θα φανούν τα ενδότερα.

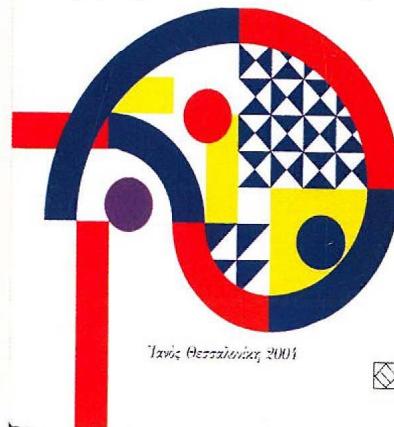
Αφιερωμένη στον Ντίνο Χριστιανόπουλο, πνευματικό πατέρα του, η συλλογή ποιημάτων του Δημήτρη Τσίτου μας οδηγεί σε περισυλλογή. Νοήματα συμπυκνωμένα, πραγματικότητες που αφορούν την ανθρώπινη φύση, αλήθειες που κρύβονται στην ψυχή. Δύσκολο να φανταστεί κάποιος πώς, μια τέτοια δημιουργία μπορεί να προέλθει από έναν άνθρωπο που κινείται στο χώρο του σύγχρονου, απαιτητικού marketing και management. Το βιβλίο δωρίζεται μόνον, σε εκείνους που θα θελήσουν να το διαβάσουν

Β.Κ.

Ντίνος Χριστιανόπουλος

ΟΙ ΡΕΜΠΕΤΕΣ ΤΟΥ ΝΤΟΥΝΙΑ

μικρά πεζά

Ιανός Θεσσαλονίκη, 2004

Εκδόσεις Ιανός

Το Κέντρο Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού (ΚΕ. ΜΙ.ΠΟ.) αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. και διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 203 του Π.Δ. 410/95 (Δ.Κ.Κ.). Η ίδρυσή του δημοσιεύεται στο Φ.Ε.Κ. αρ. 646 / τ. 2 / 2003, όπου παρατίθεται η σχετική Συστατική Πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου Νέας Ιωνίας Αττικής (113/03).

Για την επίτευξη των σκοπών του, το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. μπορεί να συνεργάζεται με τις υπηρεσίες του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του, με τους Ο.Τ.Α. γενικώτερα, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., καθώς και με πολίτες που ενδιαφέρονται να συμβάλουν σε αυτήν.

Στο πλαίσιο των δράσεων του Κέντρου περιλαμβάνονται η έρευνα, μελέτη και εκπόνηση προγραμμάτων, η ίδρυση και λειτουργία εξειδικευμένης βιβλιοθήκης, οι εκδόσεις, η προκήρυξη υποτροφιών, η καταγραφή στοιχείων του μουσικού και ορχηστρικού πολιτισμού, η διδασκαλία παραδοσιακών τεχνών, η λειτουργία μουσείων η διεξαγωγή εκθέσεων και η οργάνωση εκδηλώσεων και συνεδρίων.

Οι πόροι του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. προέρχονται από το Δήμο της Ν. Ιωνίας. Παράλληλα, σημαντική ενίσχυση προσφέρουν οι δωρεές και χορηγίες φορέων και φυσικών προσώπων.

Το Κέντρο στεγάζεται σε ανακανισμένους χώρους του συγκροτήματος κτηρίων του Δήμου Νέας Ιωνίας που βρίσκονται στην οδό Πατριάρχου Ιωακείμ 4, πολύ κοντά στον ομώνυμο σταθμό των Η.Σ.Α.Π. Σε καθημερινή βάση, υποδεχόμαστε το κοινό από τις 08:30 έως τις 13:00 και κάθε Τετάρτη απόγευμα, από τις 18:00 έως τις 20:00. Για κάθε επικοινωνία, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να καλούν στον αρ. τηλ. / τηλεομ. 210 279 5012 ή στο Δήμο της Νέας Ιωνίας, στον αρ. τηλ. 210 279 0115.

Τακτικά μέλη

Πρόεδρος:

Αντιπρόεδρος:

Γραμματέας:

Μέλη:

Χάρης Σαπουντζάκης, Συγγραφέας – Ιστορικός

Μάκης Λυκούδης, Ζωγράφος – Αγιογράφος

Κώστας Τσοπανάκης, Πρόεδρος Συνδέσμου Αλαγιωτών

Άρης Χατζησαββίδης, Δημοτικός Σύμβουλος

Ανδρέας Καφετζής, Δημοτικός Σύμβουλος (πρώην Δήμαρχος)

Νίτσα Παραρά – Ευτυχίδου, Συγγραφέας

Χρήστος Χατζηιωάννου, Πρόεδρος Ιωνικού Συνδέσμου

Γιάννης Κορίδης, Δημοσιογράφος – Συγγραφέας

Όμηρος Ακιανίδης, Γραφίστας

Ηλίας Καραμάνης, Φιλόλογος

Φραντσέσκα Βουδούρογλου – Λάγκενφανς, Δρ. Φιλολογίας

Δημήτρης Κωστιδάκης, Αντιπρόεδρος Ιωνικού Συνδέσμου

Ηλίας Μωραλόγλου, Γενικός Γραμματέας Ένωσης Σπάρτης Μικράς Ασίας

Ευσεβία Αλεξιάδου, Πρόεδρος Σωματείου Ινεπολιτών - Κασταμονιτών

Αναστάσιος Χαρισμίδης, Πρόεδρος Αδελφότητας Προκοπιέων

Αναπληρωματικά μέλη

Νίκος Μαγιόπουλος, Δημοτικός Σύμβουλος (αναπληρωτής Προέδρου). Λεωνίδας Βογιατζόγλου, Δημοτικός Σύμβουλος. Νίκος Κουκουλάρης, Δημοτικός Σύμβουλος. Βασιλεία Κατσάνη, Σύμβουλος Πολιτισμικών & Μορφωτικών Δράσεων. Γεώργιος Καζδαγλής, Συνταξιούχος. Κοσμάς Ιωάννου, Συνταξιούχος. Χρυσάνθη Αθηνάκη, Φιλόλογος. Κλαίρη Αφεντούλη, Φιλόλογος. Ιωσήφ Σαββίδης, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Συνδέσμου Κλωστοϋφαντουργών. Στάθης Ουλκέρογλου, Μουσικοσυνθέτης. Γιάννης Κοντίσης, Μέλος Δ.Σ. Ιωνικού Συνδέσμου. Πηνελόπη Δουρμούσογλου, Αντιπρόεδρος Ένωσης Σπάρτης Μ. Ασίας. Παναγιώτης Παρέσογλου, Αντιπρόεδρος Συνδέσμου Αλαγιωτών. Λαμπρινή Σπανοπούλου, Γ. Γραμματέας Σωματείου Ινεπολιτών-Κασταμονιτών. Ειρήνη Καλανταρίδου, Μέλος Δ.Σ. Αδελφότητος Προκοπιέων.

Εκδότης:

ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ.

Πατριάρχου Ιωακείμ 4, Νέα Ιωνία 142 34 Αρ.Τηλ. / Τηλεομ. 210 279 5012
Ιστοχώρος: www.dimosneasionias.gr/kemipo.htm

Ηλεκτρ. διεύθ.: mikrasia1@ath.forthnet.gr

Επιτροπή Εκδόσεων & Παραγωγής Υλικού

Συντονιστής: Γιάννης Κορίδης

Μέλη: Όμηρος Ακιανίδης, Ηλίας Καραμάνης, Βασιλεία Κατσάνη, Ανδρέας Καφετζής, Παναγιώτης Παρέσογλου, Χάρης Σαπουντζάκης, Κώστας Τσοπανάκης.

Υπεύθυνη Έκδοσης: Βασιλεία Κατσάνη

Σχεδιασμός - Παραγωγή: ΓΡΑΜΜΑ, Μάρνη 32, 104 32 Αθήνα, 210 522 5202 katradi@otenet.gr

• Η αναδημοσίευση κειμένων ή / και φωτογραφιών επιτρέπεται σύμφωνα με τις διατάξεις της κειμένης νομοθεσίας και μετά από έγγραφη άδεια από το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. • Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν απόψεις και θέσεις των συγγραφέων τους. Η αρμόδια για την έκδοση του περιοδικού επιτροπή του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. φέρει την ευθύνη για την επιμέλεια και την άρτια παρουσίασή τους μόνον.